

Кременецький медичний фаховий коледж імені Арсена Річинського

ІНСТРУКЦІЯ № 103

з охорони праці для викладача фізики

ПОГОДЖЕНО
Голова профспілкового комітету
_____ Н.А. Островська
«26» _____ 2025 р.

ПОГОДЖЕНО
Голова профспілкового комітету
_____ Н.А. Островська
« » _____ 20 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Кременецького медичного
фахового коледжу імені Арсена Річинського
К. М. Н. _____ П. Є. Мазур
«26» _____ 2025 р.

ПЕРЕЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Кременецького медичного
фахового коледжу імені Арсена Річинського
К. М. Н. _____ П. Є. Мазур
« » _____ 20 р.

Інструкція з охорони праці для викладача фізики

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з охорони праці для викладача фізики розроблена відповідно до Закону України «Про охорону праці» (Постанова ВР України від 14.10.1992 № 2694-XII) в редакції від 20.01.2018р, на основі «Положення про розробку інструкцій з охорони праці», затвердженого Наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 29 січня 1998 року № 9 в редакції від 30 березня 2017 року, з урахуванням «Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу» ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного санітарного лікаря України від 14.08.2001 р. № 63 і погоджених Міністерством освіти і науки України від 05.06.2001 р., відповідно до Наказу Міністерства надзвичайних ситуацій України від 16.07.2012 №992 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів», що зареєстрований у Міністерстві юстиції України 3 серпня 2012 року за № 1332/21644.

1.2. Дана інструкція складена в цілях регулювання безпечного, з точки зору охорони праці, порядку дій викладача фізики перед початком, під час та по закінченню роботи, а також при виникненні аварійних ситуацій в освітньому закладі.

1.3. До виконання обов'язків викладача фізики допускаються особи, які досягли 18 років, пройшли обов'язковий попередній медичний огляд, вступний і первинний інструктаж з охорони праці і навчання з охорони праці, перевірку знань вимог охорони праці. Викладач повинен мати медичну книжку з допуском до роботи і регулярно 1 раз на рік проходити профілактичний медичний огляд.

1.4. Робочим місцем викладача фізики є спеціалізовані навчальні кабінети фізики та їх лаборантські. Головним джерелом небезпеки в кабінеті фізики і лаборантській є електрошпит. Він розташований в недоступному для студентів місці-лаборантській кабінету фізики, куди має доступ тільки викладач.

1.5. Викладач фізики з метою дотримання вимог охорони праці повинен:

- впевнено знати і належним чином виконувати свої посадові обов'язки, інструкції з охорони праці, охорони життя і здоров'я студентів;
- забезпечувати режим дотримання норм і правил з охорони праці під час організації навчання студентів;
- мати чітке уявлення про небезпечні і шкідливі фактори, пов'язані з виконанням робіт і знати основні способи захисту від їх впливу;
- пройти вступний інструктаж і первинний інструктаж на робочому місці;
- керуватися в роботі правилами внутрішнього трудового розпорядку навчального закладу;
- дотримуватися режиму праці та відпочинку, який визначається графіком роботи;
- дбати про особисту безпеку і особисте здоров'я, а також про безпеку студентів у процесі виконання роботи або під час знаходження на території закладу;
- дотримуватися правил особистої гігієни;
- при пересуванні по території і в приміщеннях користуватися тільки встановленими проходами;
- знати вимоги електро- і пожежобезпеки і вміти користуватися засобами пожежогасіння;
- вміти надавати домедичну допомогу потерпілому;
- виконувати режими праці та відпочинку, встановлені в закладі освіти;
- оперативно повідомляти заступника директора з адміністративно-господарської частини про всі несправності використовуваного обладнання, виявлених в процесі роботи, директору закладу – про ситуацію, що загрожує життю і здоров'ю людей, про кожен нещасний випадок або про погіршення свого здоров'я;
- знати номери телефонів виклику екстрених служб (пожежної охорони, швидкої медичної допомоги і т. д.).

1.6. Під час виконання посадових обов'язків викладача фізики можуть мати місце наступні шкідливі та безпечні фактори:

- недостатнє освітлення робочої зони;
- зорове стомлення при тривалій роботі з документами, зошитами;
- ураження електричним струмом при дотику до струмоведучих частин електрообладнання та електроприладів з порушеною ізоляцією;
- опіки при роботі з нагрівальними приладами;
- підвищена психо-емоційна напруга;
- значне голосове навантаження;
- статичне навантаження при незначному загальному м'язовому руховому навантаженні;
- пожежонебезпека;
- висока щільність епідемічних контактів;

1.7. Особливу увагу викладачу фізики слід звернути на питання охорони праці при виконанні лабораторних, практичних робіт і демонстрації дослідів з використанням:

- електрообладнання та приладів під напругою;
- нагрівальних приладів, обладнання та пристосувань;
- гарячої води;
- насосів для створення вакууму в скляних судинах;
- приладів та обладнання зі скла.

1.8. Викладач фізики повинен пройти навчання з електробезпеки.

1.9. Під час проведення на заняттях лабораторних робіт з демонстрацією дослідів, викладач фізики повинен знаходитися в кабінеті у білому халаті і взутті без високих підборів.

1.10. Викладач зобов'язаний дотримуватися протипожежного режиму в освітній установі, правил пожежної безпеки, знати місця розташування первинних засобів пожежогасіння, а також порядок дій при виникненні пожежі або іншої НС, напрямку евакуації, вміти користуватися первинними засобами пожежогасіння.

1.11. Не допускається виконувати роботу, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних речовин, психотропних, токсичних або інших одурманюючих речовин, а також розпивати спиртні напої, вживати наркотичні засоби, психотропні, токсичні чи інші одурманюючі речовини на робочому місці або на території закладу.

1.12. Викладач повинен пройти навчання і мати навички надання першої домедичної допомоги постраждалим.

1.13. Викладач фізики, який допустив невиконання чи порушення цієї інструкції з охорони праці для викладача фізики, притягується до дисциплінарної відповідальності згідно зі Статутом, Правилами внутрішнього трудового розпорядку, чинним законодавством України і, при необхідності, проходить позачергову перевірку знань встановлених норм і правил охорони праці.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи викладача фізики

2.1. Увімкнути повністю освітлення у кабінеті, упевнитися у справній роботі освітлювальних приладів.

2.2. Перевірити справність електрообладнання кабінету: світильники повинні бути надійно підвішені до стелі, мати світло розсіюючу арматуру; комутаційні короби повинні бути закриті кришками, корпус та кришки вимикача та розеток повинні бути без тріщин, сколів, оголених контактів.

2.3. Прослідкувати, щоб поруч з електричними розетками знаходились попереджувальні знаки.

2.4. При помічених несправностях в електромережі, виходу з ладу електролампи чи електрообладнання, викладач фізики повинен повідомити електрика або відповідального за електрогосподарство закладу освіти.

2.5. Перевірити заземлення (занулення) технічних засобів навчання та електропристроїв, безпечну роботу комп'ютера, мультимедійного проектора, інтерактивної дошки та інших електричних приладів.

2.6. Перевірити роботу вентиляційної системи, водопровідної та каналізаційної систем, наявність води у крані.

2.7. Перевірити санітарний стан кабінету фізики і провітрити його. Вікна у відкритому положенні фіксувати гачками, а фрамуги повинні мати обмежувачі. Провітрювання слід закінчити за 30 хв до приходу студентів. Переконавшись, у тому що температура повітря у кабінеті відповідає вимогам санітарних правил і становить 17-20 °С.

2.8. Переконавшись в безпеці робочого місця, перевірити на стійкість і справність меблів, переконавшись в стійкості згрупованих документів, а також перевірити наявність у необхідній кількості та справність канцелярського приладдя.

2.9. Перевірити справність робочих місць студентів.

2.10. Проконтролювати наявність і справний стан наочних посібників, підготувати роздавальний матеріал.

2.11. Перевірити наявність і стан індивідуальних засобів захисту в кабінеті фізики:

- гумові килимки;
- гумові рукавички для викладача;
- інструменти з ручками в ізолюючому покритті.

2.12. Перевірити наявність у кабінеті фізики аптечки для надання домедичної допомоги, її укомплектованість та інформацію про номер телефону і місцезнаходження найближчого медичного закладу.

2.13. Перевірити наявність та термін придатності вогнегасників. При необхідності здати вогнегасники з простроченим терміном використання відповідальній особі і замінити на нові.

2.14. Перевірити наявність в кабінеті фізики плану-схеми евакуації на випадок пожежі та інструкції щодо заходів пожежної безпеки.

2.15. Підготувати необхідні до заняття матеріали, лабораторне обладнання та прилади.

2.16. Перед початком лабораторних робіт, викладач фізики повинен на початку заняття провести студентам інструктаж з безпеки і зафіксувати його проведення в Журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності.

2.17. Приміщення кабінету фізики використовується тільки для проведення занять з фізики.

2.18. При виявленні пошкодження приладів і обладнання, викладач фізики зобов'язаний терміново доповісти відповідальному по охороні праці, заступнику директора з АГЧ, а при його відсутності – черговому адміністратору закладу освіти.

2.19. Не слід приступати до роботи, якщо виявлені невідповідності робочих місць викладача фізики або студентів встановленим в даному розділі вимогам, а також при неможливості здійснити зазначені вище підготовчі до роботи дії.

3. Вимоги безпеки під час роботи викладача фізики

3.1. При проведенні заняття фізики необхідно підтримувати дисципліну і порядок, уважно стежити за тим, щоб студенти дотримувалися всіх вказівок викладача фізики, забезпечити безпечне проведення навчального процесу.

3.2. Впродовж роботи необхідно тримати своє робоче місце в чистоті і порядку, дотримуватись санітарно гігієнічних норм і правил особистої гігієни. Не захаращувати своє робоче місце і проходи до нього, контролювати вільність проходів між рядами студентів та евакуаційних виходів з навчального кабінету.

3.3. Проводячи заняття з студентами, слід дотримуватись встановленої тривалості занять.

3.4. Під час заняття викладачу фізики забороняється користуватися мобільним телефоном, відволікатись на розмови з іншими працівниками, залишати студентів у навчальному кабінеті фізики без нагляду і контролю.

3.5. Викладач фізики в обов'язковому порядку проводить інструктаж з безпеки під час проведення навчання із студентами групи перед кожною лабораторною роботою. Пояснює студентам безпечні прийоми роботи під час проведення експериментів.

3.6. Необхідно стежити за дотриманням студентами в кабінеті фізики правил безпеки, санітарно-гігієнічних норм і правил особистої гігієни, при необхідності робити зауваження студентам.

3.7. Стежити за дотриманням студентами дисципліни на своїх робочих місцях, контролювати, щоб студенти не використовували в експерименті сторонні предмети, а також не приймали їжу і напої в кабінеті фізики.

3.8. Не допускати присутності сторонніх осіб в кабінеті фізики або лаборантській під час уроку.

3.9. При роботі необхідно дотримуватися наступних заходів безпеки від ураження електричним струмом:

- не торкатися до відкритих і негороджених струмоведучих частин електроприладів, комп'ютерного обладнання та оргтехніки, до оголених або з пошкодженою ізоляцією проводів;
- не включати в електромережу і не відключати прилади мокрими і вологими руками;
- дотримуватися послідовності включення і виключення приладів, не порушувати технологічні процеси;
- не залишати включені в електромережу прилади без нагляду, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;
- не пересувати включені в електричну мережу прилади, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;
- не складати на електроприлади папір, речі та інші предмети;
- не проводити вимикання пристроїв ривком за шнур живлення;
- не намагатися виконати ремонт включеного в мережу електрообладнання;
- не згинати і не затискувати електричні з'єднувальні кабелі, дроти (шнури).

3.11. При роботі зі скляним обладнанням необхідно:

- використовувати скляні трубки з оплавленими краями;
- підбирати для з'єднання гумові і скляні трубки тільки однакових діаметрів, кінці трубок змочувати водою або змащувати вазеліном;
- використовувати в дослідах скляний посуд без тріщин і відколів;
- не допускати різких змін температури скляного обладнання і механічних ударів;
- вставляти пробки в скляні трубки або виймати їх з легким прокручуванням;
- горлечко пробірки або колби при нагріванні в них рідин направляти в сторону від себе і оточуючих.

3.12. При проведенні досліду, в разі ймовірності розриву посудини внаслідок нагрівання або відкачування повітря, на викладацькому демонстраційному столі з боку студентів повинен бути встановлений захисний екран, а викладач повинен одягнути захисні окуляри.

3.13. Якщо посудина розірвалася, забороняється прибирати осколки скла руками. Для цього використовують щітку і совок. Таким же чином прибирають металеву стружку, використовувану при спостереженні силових ліній магнітних полів.

3.14. Не слід закривати посудину з гарячою рідиною притертою пробкою, поки вона не охолоне; заборонено брати судини з гарячою рідиною незахищеними руками.

- 3.15. У кабінеті фізики передбачено використання батарей лужних акумуляторів, які використовують, їх переносять згідно з інструкцією заводу-виробника.
- 3.16. Не перевищувати існуючі межі допустимих частот обертання на відцентровій машині, універсальному електродвигуні, обертовому диску, що зазначені в технічних характеристиках. При демонстрації необхідно уважно стежити за справністю всіх кріплень в приладах. З метою запобігання травмування студентів деталями, що відлітають, перед студентами необхідно встановити захисний екран.
- 3.17. Для вимірювання напруги і сили струму вимірювальні прилади слід з'єднувати провідниками з надійною непошкодженою ізоляцією, що мають одно-, двополюсні вилки. Приєднують вилки до схеми однією рукою, іншою рукою не торкаються до шасі, корпусу приладу та інших електропровідних предметів. Особливої уваги потребує виконання роботи з друкованими схемами, для яких характерні невеликі відстані між сусідніми провідниками друкованої плати.
- 3.18. Включати випрямлячі тільки з навантаженням.
- 3.19. При експлуатації джерел високої напруги (електрофорна машина) не допускається:
- торкатися до деталей і провідників руками або струмопровідними предметами;
 - переміщати високовольтні з'єднувальні провідники або електроди кулькового розрядника за допомогою несправної або неізольованої ручки;
 - після закінчення роботи необхідно розрядити конденсатори, з'єднавши їх виводи розрядником або гнучким ізольованим дротом.
- 3.20. При виконанні лабораторних робіт на встановлення теплового балансу воду нагрівають не вище 70 градусів.
- 3.21. Електрообладнання включають послідовно від загального вимикача до вимикачів розгалужених ланцюгів.
- 3.22. Під час виконання студентами лабораторно-практичних робіт, викладач фізики здійснює контроль за виконанням ними правил (інструкцій) з безпеки.
- 3.23. Не дозволяти студентам самовільно вставати і йти з місця на занятті без дозволу викладача фізики.
- 3.24. В цілях забезпечення необхідної природної освітленості навчального кабінету не ставити на підвіконня квіти, зошити, підручники та інші предмети.
- 3.25. Під час перерв між заняттями при відсутності студентів періодично провітрювати приміщення кабінету фізики, при цьому віконні рами зафіксувати у відкритому положенні гачками.
- 3.26. Під час роботи за комп'ютером, з принтером або ксероксом дотримуватись правил експлуатації даного обладнання. У процесі роботи дотримуватись режимів праці і відпочинку.
- 3.27. При тривалій роботі з документацією, при перевірці зошитів і роботі на персональному комп'ютері з метою зниження стомлення зорового аналізатора, усунення впливу гіподинамії та гіпокінезії через кожну годину безперервної роботи необхідно робити невелику перерву на 10-15 хвилин, під час якої слід виконувати простий комплекс вправ для очей, фізкультурні паузи і фізкультурні хвилини.

3.28. Стежити за протипожежним станом кабінету фізики, не користуватися електронагрівальними приладами з відкритою спіраллю, не сертифікованими подовжувачами і т. д.

3.29. При пересуванні слід звертати увагу на нерівності і слизькі місця на території і в приміщеннях навчального закладу, обходити їх і остерігатися падіння.

3.30. Викладачу фізики необхідно дотримуватися наступних правил пересування в приміщеннях і на території закладу:

- під час ходьби бути уважним і контролювати зміну навколишнього оточення;
- ходити по коридорах і сходових маршах, дотримуючись правого боку;
- при пересуванні по сходових прольотах слід дотримуватись обережності і уважності, не перестрибувати через сходи, не переважуватися через перила, ходити обережно і не поспішаючи;
- не проходити ближче 1,5 метра від стін будівлі освітнього закладу.

3.31. Не допускається викладачу фізики під час роботи порушувати цю інструкцію з охорони праці, інші інструкції з охорони праці та пожежної безпеки в закладі. Заборонено приховування фактів травмування студентів і працівників.

3.32. При виникненні несправностей в роботі електроприладів, комп'ютерного обладнання або оргтехніки, припинити роботу і знеструмити їх, повідомити про це заступника директора з адміністративно-господарської частини (завгоспа) навчального закладу.

4. Вимоги безпеки по закінченні роботи викладача фізики

4.1. Простежити за збереженням обладнання, перевірити цілісність і стан обладнання та приладів після виконання лабораторних робіт.

4.2. По закінченню роботи відключити всі електричні прилади від електромережі. Відключення електричного обладнання проводити в зворотному порядку включення: від вимикачів розгалужених ланцюгів до загального вимикача.

4.3. За допомогою лаборанта прибрати навчальні та наочні посібники, прилади і лабораторне обладнання, які використовувалися на заняттях, у встановлені місця зберігання.

4.4. Простежити, щоб студенти привели свої робочі місця в порядок, та вийшли з аудиторії.

4.5. Вимкнути персональний комп'ютер, принтер та іншу оргтехніку, мультимедійний проектор від електромережі.

4.6. Провітрити кабінет фізики, вимити руки.

4.7. Відключити вентиляцію (якщо вона була ввімкнена), перекрити воду, закрити вікна.

4.8. Впевнитися в пожежній безпеці кабінету фізики та лаборантської. Упевнитися, що протипожежні правила в навчальному кабінеті дотримані, вогнегасники знаходяться у встановлених місцях, термін наступної перезарядки не минув.

4.9. Повідомити безпосередньо заступнику директора з адміністративно-господарської частини (при відсутності – іншій посадовій особі) про всі несправності обладнання, про поломки в водопровідній або каналізаційній системі, про недоліки, що впливають на безпеку і охорону праці, пожежну та електробезпеку. Відзначити цей факт у журналі заявок.

4.10. Вимкнути світло. При відсутності недоліків закрити кабінет фізики і лаборантську на ключ.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. Не допускається приступати до виконання роботи у разі поганого самопочуття або раптової хвороби.

5.2. У разі отримання травми викладач фізики зобов'язаний припинити роботу, покликати на допомогу, скористатися аптечкою першої допомоги, повідомити директора закладу (при відсутності - іншу посадову особу). При отриманні травми іншим працівником необхідно надати йому першу допомогу. При необхідності, викликати швидку медичну допомогу за телефоном 103 і повідомити про факт травмування директору закладу освіти. Забезпечити до початку розслідування збереження обстановки на місці події, а якщо це неможливо (існує загроза життю і здоров'ю оточуючих) – фіксування обстановки шляхом складання схеми, протоколу, фотографування або іншим методом.

5.3. У разі появи задимлення або загоряння негайно припинити роботу, відключити у щитку відповідне електрообладнання і вентиляцію, евакуювати студентів з кабінету до безпечного місця, сповістити голосом про пожежу, викликати пожежну охорону за телефоном 101, повідомити безпосередньо директору коледжу (при відсутності – іншій посадовій особі). При відсутності явної загрози життю вжити заходів до ліквідації пожежі за допомогою первинних засобів пожежогасіння.

5.4. При використанні вогнегасників не можна направляти в бік людей струмінь вуглекислоти і порошку. При користуванні вуглекислотним вогнегасником, щоб уникнути обмороження не братися рукою за розтруб вогнегасника. При загорянні електроустаткування для його гасіння слід застосовувати тільки вуглекислотні або порошкові вогнегасники.

5.5. При аварії (прориві) в системі опалення або водопостачання необхідно вивести студентів з навчального кабінету, повідомити про те, що сталося заступнику директора з адміністративно-господарської частини (завгоспу) закладу освіти.

5.6. Викладач фізики зобов'язаний сповістити безпосередньо директора закладу (при відсутності, іншу посадову особу) про будь-яку ситуацію, яка загрожує життю і здоров'ю студентів та працівників коледжу, заступника директора з адміністративно-господарської частини – про несправність електрообладнання, меблів, систем водопроводу, опалення і каналізації, а також засобів пожежогасіння.

5.7. У разі загрози або виникнення осередку небезпечного впливу техногенного характеру, слід керуватися відповідними інструкціями про порядок дій та Планом евакуації.

УЗГОДЖЕНО:
Інженер з охорони праці коледжу

Шляхтичук С.В.